

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Мария Стоянова Алексиева

Бургаски свободен университет

за присъждане на образователната и научна степен „Доктор”

Област на висше образование: 1. Педагогически науки

Професионално направление: 1. 2. Педагогика

Докторска програма: Теория на възпитанието и Дидактика

Факултут по педагогика

Катедра „Социална педагогика“

Тема на дисертационния труд: Влиянието на симулационния уъркшоп в образованието върху ефективната дейност на учителя

Автор: Ясмин Балум

Научен ръководител: доц. д-р Веска Кирилова Гювийска

1. Данни за дисертанта

Ясмин Балум е израелски гражданин. Тя е магистър по педагогика. Завършила е Beit Berl College със специалност: Организация и техника на образованието. Координатор е на Център за симулация в колеж Дейвид Йелин в Йерусалим, където работи от пет години. Аудиторията на колежа е смесена - студенти с еврейски и от арабски произход.

От 4 години е директор е на училище в Източен Йерусалим, в което се обучават ученици от седми до дванадесети клас. Ръководи 75 учители и 820 ученици.

Била е учител в продължение на пет години в Центъра за професионално развитие, а преди това 12 години работи като учител в друго училище.

Като мениджър на симулационни семинари в Давид Йелин Колидж, Йерусалим в периода 2013 - 2017 г. тя насочва интереса си към изследваната проблематика.

2. Данни за докторантурата

Докторант Ясмин Балум е зачислена към катедра "Педагогика" на Факултета по педагогика в самостоятелна форма на подготовка на английски език със заповед на Ректора на ЮЗУ "Неофит Рилски" считано от 13.11.2017 до 12.11.2020 г., за срок от три години в Област на висше образование: 1. Педагогически науки; Професионално направление: 1.2. Педагогика; Докторска програма: Теория на възпитанието и дидактика. След реструктуриране на катедра „Педагогика“, със заповед на Ректора на ЮЗУ "Неофит Рилски" от 06.07.2020 г. Ясмин Балум е преместена като докторант в катедра "Социална педагогика".

Отчислена е с право на защита със заповед на Ректора на ЮЗУ "Неофит Рилски" от 25.11.2020 г.

3. Общи сведения за дисертационния труд и автореферата

Съдържанието на дисертационния труд е структурирано в увод, три глави, заключение. Общият обем е общо 175 страници.

Основният текст съдържа 12 таблици и 6 фигури.

Литературните източници са 231 – на английски и на иврит. Използвани са чуждестранни и интернет източници. Има 3 приложения с обем от 12 страници.

3.1. Актуалност на темата и структуриране на разработката

В дисертацията си „Влиянието на симулационния уъркшоп в образованието върху ефективната дейност на учителя“ Ясмин Балум разработва научна и педагогически значима тема за образованието и по-конкретно за подготовката на учители.

В центъра на нейния изследователски интерес е проучване на актуални проблеми за развитие на симулационните уъркшопове и тяхното въздействие върху учителите като нов инструмент за управление на образователната система в училища и в колежи за обучение на нови учители. Това е пряко свързано с необходимостта да се осигури едно ново качество на преподаването и способността за справяне с конфликти, в отговор на нарастващите изисквания към образователната система.

В този контекст провеждането на подобно изследване е навременно, актуално и необходимо. То има принос към подобряване на методиката на университетското преподаване и за обогатяване на практическите компетенции на учителите.

Значимостта на разработката е свързана и с поставяне на фокус върху изследване ефективността на образователна програма за учители, базирана на симулационното обучение, което дава възможност за моделиране и създаване на условия за упражняване в ефективна педагогическа комуникация, умения за развиване на мотивация в класната стая, за приобщаващо образование, за интегриране на технологиите. Такива умения са ориентирани и очаквани от учениците на днешното съвремие.

Програмата отчита възможностите за промяна и подобряване на професионалното поведение и резултатността на учителите. Програмата се използва в Израел. Подкрепя се от Министерството на образованието,

защото основен акцент се поставя върху практическото обучение на учителите.

3.2. Съдържание на дисертационния труд

В **увода** Ясмин Балум мотивира избора на тема на дисертационния труд. Логично и ясно е очертана актуалността и практическа значимост на разглеждания проблем. Аргументирана е необходимостта от развитие на симулационните уъркшопове, в основата на които стои педагогическата симулация. Чрез нея обучаемите се поставят в реална педагогическа среда с определени дидактически, методически, педагогически проблеми. Насърчават се да прилагат различни стратегии, да планират, прогнозираат и да мислят в перспектива. Всичко това е свързано с развиване и приложение на педагогически умения; за организиране на педагогическа среда, която помага за намаляване на бъдещи педагогически грешки.

В **първа глава** на дисертационния труд, озаглавена „**Преглед на литературата**“ са включени седем параграфа, разгледани и анализирани са теоретичните и методологичните аспекти на изследването. Анализът включва по-ранни проучвания, които имат трансверсален характер и се използват, за да се проследи качеството на преподаване и обучение на учителите. **В първите три параграфа са изведени необходимостта от наличие на научен устав на учителя, насърчаване на етичното поведение сред учителите и ефективността на учителя.** Като оправна точка в анализа в тази част на дисертационната разработка са компетентностите на учителите и качеството на образование, което осигуряват. Заключениеето на докторантката е, че компетентностите на учителите са фактор, който влияе в най-висока степен за усвояване на знания, умения и отношения

от учениците. Този фактор, по твърдения на А. Балум, превъзхожда други фактори като демографските и социалните. Изведена е необходимостта от Научен устав на учителя, която се подкрепя с аргументи по посока професионални и лични качества на учителя. В този контекст, докторантката посочва, че знанията, от които се нуждаят учителите, са разделени на няколко части: общо педагогически знания, педагогически познания за конкретното съдържание и практически знания.

Я. Балум цитира резултати от изследвания, които потвърждават твърдението и, че ефективността на младите учители през първата година от практикуването на професията, особено в градовете намалява именно през тази първа година, което налага необходимостта от сътрудничество със старши учители, които да подкрепят чувството за компетентност.

Следващите параграфи са посветени на анализ, свързан със същността и ролята на симулационния семинар при подготовката на учителите, процеса на симулационния уъркшоп, различните варианти и видове симулации.

Симулационният семинар се разглежда от докторантката като образователна интерактивна технология, която включва техники за симулация на базата на обучение; инструменти и стратегии за проектиране на структуриран образователен опит; инструментариум за измерване, свързан с работата в екип, насочените компетенции и учебни цели. След изясняване на същността Я. Балум представя детайлно процеса на организация на симулационния уъркшоп, като продължава да прокарва идеята за насоченост към подобряване на практическото обучение чрез предоставяне на нови възможности за учителите преди да упражнят професията си.

Втора глава на дисертационния труд докторантката представя методиката на емпиричното изследване. Тази глава е организирана в пет параграфа.

Целта и задачите, които произтичат от нея, както и обектът и предметът на изследване са представени в началото на дисертационния труд. В тази част от дисертацията вниманието на докторантката е фокусирано върху методите на изследване, които пък са ориентирани към търсене на отговори по въпросите, поставени в началото на тази глава.

Аргументирано е обоснован замисълът на изследването, точно са описани *методите на изследване*. Използван е смесен изследователски метод, чрез който се „виждат“ резултатите от реализираното изследване. *Инструментариумът*, с помощта на който е реализирано самото изследване е условно разделен в две основни направления: за количествени изследвания (въпросник). Изследователският въпросник се състои от три части, като се акцентира се върху въпроси, които описват избора на област на образование: професионална идентичност на учителя; ефективност на симулацията; провеждане на симулационни семинари, което включва видеозаснемане на участниците в семинара и професионални актьори.

Инструментариумът за качествени изследвания (интервю) е полуструктурирано интервю с участниците в симулационните семинари,

Описани са *етапите и извадката* за провеждане на изследването. Проучването включва 1554 участници. Насочено е към оценка на възприятията на участниците в симулационните семинари. Семинарът е проведен в периода между декември 2017 г. и юни 2019 г. в центъра за симулация в колеж David Yallen на Института за образование в Израел.

В ТРЕТА ГЛАВА на дисертационния труд, Ясмин Балум подробно, аналитично и нагледно представя анализ на резултатите от изследване. Тази глава е диференцирана в *два* параграфа и приемам, че е с приносен момент заради начина, по който са представени резултатите и използваните статическите методи на обработка.

В *първия параграф* е описан *анализа на резултатите от количествените данни* на изследването. Описателният анализ на количествените данни показва ефективността на симулацията, като най-високо оцененият елемент е получаването на обратна връзка от групата и активното участие, а най-нисък е сценарият и работата на участника.

Получените емпирични данни са представени чрез описателен и статистически анализ в табличен вид и чрез диаграми. Прави впечатление използваните методи за анализ на резултатите: *факторен анализ*, който доказва, че валидността на структурата на изследователския инструмент се потвърждава; *корелационни анализи* (тип Пиърсън) за търсене и доказване на връзки между различни променливи за търсене; *регресионен анализ* чрез използване на входния метод за всички променливи на изследването. Направени са *вариационни анализи*, чрез които се откриват разликите между араби и евреи и между учители и ученици. Проведени са отделни анализи за всички променливи на изследването.

Във *втория параграф* са анализирани качествените данни за естеството на ефекта от симулацията върху изграждането на образователните възприятия на учителите, както и за начина, по който преподават в класната стая. Анализът в качествената част на проучването е индуктивен, т.е. изследователят събира доказателства и ги анализира. Резултатите от проучването показат въздействие върху профила на всеки учител и върху възприятията за взаимоотношенията и

конфликтите, пред които са изправени. По отношение на анализа качествените данни са взети от интервютата на участниците след всяка сесия. За по-голяма яснота и прегледност качествените данни са организирани със заглавия на използваните практики с високо въздействие: *А. Възприятия за учене и преподаване; Б. Развитие на поведение в класната стая; В. Възприятия за използваната технология, видеоклипове и сценарий; Г - Самоефективност на учителите.*

В края на качествения анализ, въз основа на изложението Я. Балум стига до извода, че изследването доказва повишаване на ефективността на учителите след участие в симулационен семинар.

Направените изводи и обобщения докторантката съотнася към *важните категории* за изследването и прави заключение, че използването на симулационни семинари ще доведе до значително повишаване на образованието на учителите.

Въз основа на направените теоретични анализи и на експерименталното изследване докторантката генерира *изводи и обобщения*. Те дават основание да се приеме, че *поставените цел и задачи са постигнати*.

Личното ми заключение е, че в цялостното изследване – теоретично и експериментално се очертава сложна, и многокомпонентна картина, в която се вписват параметрите на симулационния семинар като основна форма на симулационно-базираното педагогическо обучение.

Въпроси и препоръки към докторанта:

Как ще популяризирате създадената от Вас програма?

Как планирате да продължите изследванията си и работата си с учителите в утвърждаване на симулационния уъркшоп, като форма за повишаване на педагогическите компетентности?

В дългосрочен план, препоръчвам на докторант Ясмин Балум да опише в методически контекст цялостния процес по организация и реализация на симулационен уъркшоп.

Авторефератът е с обем от 88 страници. Включеното съдържание е систематизирано и конкретно отразява най-съществените аспекти на дисертационния труд.

Резултати от проведеното изследване са популяризирани в четири публикации по темата на дисертационния труд и разкриват съществени аспекти от него.

4. Научни приноси на дисертационния труд

Научните приноси се конкретизират като теоретични и практико-приложни.

1. Приноси с научно-теоретичен характер

1.1. Анализирани са научни концепции за изясняване на основни понятия, свързани със симулационния семинар. На тази основа е обоснована необходимостта от експериментална работа за формиране на медийна грамотност на учениците в началния образователен етап.

1.2. Анализирани и систематизирани са научни публикации и тези относно ефективността на симулацията и ролята за възникване на самоефективност на учителите. Въз основа на това е доказана необходимостта от използването на този модел в подготовката на учители.

2. Приноси с експериментално-приложен характер

2.1. По изследователски път е апробиран симулационен модел и е доказана възможността за използването му в образованието;

2.2. Конструиран и апробиран е диагностичен инструментариум за ефективността на симулационния уъркшоп.

2.3. Извършен е емпиричен и статистически анализ на резултатите от експерименталното изследване, въз основа на който са формулирани изводи и препоръки за педагогическата практика. Идентифицирани са основни характеристики, които осигуряват ефективността на симулационния семинар и са предложени варианти за тяхното използване и подобряване (напр. обратна връзка, сценарий, актьори, видео);

2.4. Апробираните експериментален симулационен модел и програма за симулационен уъркшоп са въведени в педагогическата практика.

5. Публикации и участия в научни форуми

Представените публикации по темата на дисертационния труд са 4 (четири). Публикувани са в периодични издания и са представени на различни форуми. Всички публикации на Ясмин Балум са самостоятелни.

6. Заключение

Дисертацията на Ясмин Балум е цялостна, завършена, с реализирано изследване и с доказани научни приноси.

Като оценявам качествата на дисертационния труд, автореферата и четирите публикации, убедено твърдя, че отговарят на научните и на техническите изисквания, в съответствие са и с наукометричните критерии за минималните национални изисквания към дейността на

кандидата за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ в Област 1. Педагогически науки.

Това ми дава основание да дам положителна оценка и да предложа на Научното жури да присъди на Ясмин Балум образователната и научната степен „доктор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма по Теория на възпитанието и дидактика.

05.06.2021 г.

Подпис:.....

(проф. д-р Мария Алексиева)